

N:o 43.

*Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till
ändrad lydelse af 1 § 11:o tryckfrihetsförordningen; gifven
Stockholms slott den 31 januari 1902.*

Under återopande af bifogade i statsrådet förda protokoll vill
Kongl. Maj:t härmed till Riksdagens pröfning i grundlagsenlig ordning
framlägga följande

Förslag

till ändrad lydelse af 1 § 11:o tryckfrihetsförordningen.

§ 1.

11:o. Boktryckare vare pliktig att af allt, som hos honom tryckes,
till Kongl. biblioteket samt till hvardera af rikets universiteter, enligt de
närmare föreskrifter och vid det ansvar, som stadgas i lag, stiftad i
den ordning 87 § regeringsformen bestämmer, utan betalning aflemna
ett fullständigt och felfritt exemplar jemte dertill hörande planscher.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest
städse välbevågen.

OSCAR.

Hj. L. Hammarskjöld.

*Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 5 december 1901.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre VON OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: herr VON KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 CRUSEBJÖRN,
 ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 HAMMARSKJÖLD,
 WESTRING.

Efter gemensam beredning med statsrådet och chefen för justitie-
departementet yttrade chefen för ecklesiastikdepartementet statsrådet
Claëson:

10:o.

»I skrifvelse den 13 maj 1898 (n:o 128) har Riksdagen, i anledning
af en inom Andra Kammaren väckt motion, anhållit, det Eders Kongl.
Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke åtgärder borde vid-
tagas för beredande af större varaktighet åt de tryckalster, som i

enlighet med tryckfrihetsförordningens § 1 mom. 11 vore eller blefve till rikets offentliga bibliotek öfverlemnade. I samma skrifvelse anförde Riksdagen, bland annat, att man syntes åtminstone för närvarande hänvisad till att genom någon efterbehandling gifva ökad varaktighet åt sådana tryckalster, som på grund af pappersmaterialets beskaffenhet vore mest utsatta för tidens förstörande inverkan. Af en vid motionen fogad, af professor A. W. Cronquist författad promemoria och af hvad Riksdagen i öfrigt varit i tillfälle att från sakkunnigt håll inhemta syntes framgå att möjligheten af en efterbehandling med dylikt resultat icke kunde anses tvifvelaktig. Det gälde blott att utröna, till hvilken grad målet kunde vinnas, äfvensom att utarbete de behandlingsmetoder, genom hvilka det billigast och beqvämast skulle kunna nås. Innan man skrede till åtgärder för ändamålet, syntes det Riksdagen emellertid vara erforderligt att man genom sorgfällig undersökning förskaffade sig full visshet om, att det åsyftade resultatet verkligen kunde i afsevärd mån vinnas utan alltför dryga kostnader och för stort besvär. Utsigterna för ett lyckligt resultat af en dylik undersökning samt lämpligaste sättet för dess åstadkommande ansåge Riksdagen bäst kunna bedömas af Eders Kongl. Maj:t efter vederbörande biblioteksmyndigheters hörande.

I anledning af berörda framställning hafva infortrade underdåniga utlåtanden afgifvits af öfverbibliotekarien vid Kongl. biblioteket samt bibliotekarierna vid universitetsbiblioteken i Upsala och Lund. Dessa myndigheter hafva dervid i hufvudsak anført, att, enär pappersmaterialet i nyare svensk litteratur, särskildt tidningarna, lemnade mycket öfrigt att önska, det vore angeläget att tryckfrihetsförordningen komme att innehålla bestämmelser äfven om beskaffenheten af papperet i de exemplar af tryckta skrifter, som skulle aflemnas till de ifrågavarande biblioteken, samt att en efterbehandling af i biblioteken befintliga tryckalster för att gifva papperet större hållbarhet visserligen vore särskildt i afseende å tidningarnas pappersmaterial synnerligen behöflig, men att, äfven om sådan konserveringsåtgärd vore utförbar och verksam, hvarom ytterligare utredning erfordrades, den i allt fall icke skulle kunna genomföras utan betydlig tidsutdrägt och kostnad.

På grund af nådig remiss har jemväl styrelsen för tekniska högskolan den 28 december 1899 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet och dervid öfverlemnadt infortrade yttranden i ämnet från professorn i mekanisk teknologi vid högskolan G. Sellergren och professorn i kemisk teknologi dersammastädes P. Klason.

Det af professor Sellergren afgifna yttrandet innehåller, bland annat, följande. Af Riksdagens ifrågavarande skrifvelse framginge, att

åtgärder för vinnande af ökad varaktighet hos papperet behöfde vidtagas icke blott med de tryckalster, som i enlighet med tryckfrihetsförordningens föreskrift redan blifvit till rikets offentliga bibliotek öfverlemnade, utan äfven med sådana, som framdeles komme att öfverlemnas. I afseende å de senare tryckalstren hade af de tillfälliga utskott, som inom Riksdagen yttrat sig öfver motionen, den åtgärden varit ifrågasatt, att boktryckarne skulle åläggas att trycka arkivexemplaren på papper af viss beskaffenhet, men att häremot ansåges tala att, hvad särskildt tidningar beträffade, dessa hade så vexlande format, att det af denna anledning blefve svårt att tillhandahålla något genom statens försorg kontrolleradt normalpapper, samt att vid rotationspressar af tekniska och ekonomiska skäl ej kunde användas olika slags papper, hvarför en efterbehandling äfven af dessa tryckalster förordades. Ett sådant tillvägagångssätt ansåge professor Sällergren vara från teknisk synpunkt mindre ändamålsenligt. Att exempelvis trycka en tidning, som vore afsedd att trots flitigt användande i ett offentligt bibliotek ega bestånd långt in i framtiden, på underhålligt papper, tillverkad delvis eller uteslutande af slipad trämassa, samt efter tryckningen gifva detsamma ett limartadt, mer eller mindre skyddande öfverdrag, som visserligen ökade dess styrka, men i längden icke kunde motverka det underhålliga råmaterialets menliga inflytande, skulle vara en åtgärd, som blott i yttersta nödfall kunde af en fackman förordas. Äfven kostnaden för efterbehandlingens omsorgsfulla utförande torde visa sig större än den för anskaffande af fullgodt papper af varaktigt material. Det enda fullt rationella sätt för vinnande af ökad varaktighet hos de tryckalster, som framdeles öfverlemnades till rikets offentliga bibliotek såsom arkivexemplar, syntes alltså bestå uti att låta trycka desamma på ett för detta ändamål fullt lämpligt papper. De tekniska svårigheter, som dervid skulle yppa sig, vore ej af stor betydelse. Då s. k. rotationspress användes till tryckning af tidningar eller andra tryckalster, kunde den i maskinen befintliga pappersrullen eller valsen med det sämre papperet uttagas, sedan upplagan blifvit tryckt, hvarefter en annan vals med bättre papper kunde insättas för den omedelbart derpå följande tryckningen af arkivexemplaren. Det derigenom tillkomna extra arbetet bestode sålunda blott i pappersrullarnes ombytande. Detta förfaringsätt praktiserades äfven vid vissa tryckerier inom landet.

Större svårighet syntes uppkomma i fråga om kontrollen af det för arkivexemplaren använda papperets beskaffenhet. Någon officiel kontroll af det inom statens embetsverk eller af andra myndigheter använda papperet vore ännu icke införd i vårt land och några lag-

stadgade bestämmelser rörande fordringar å olika slag af »normalpapper» förefunnes icke. Emellertid syntes erforderlig kontroll kunna i detta hänseende utöfvas antingen genom tekniska högskolans materialprofningsanstalt eller, såsom för närvarande skedde vid vissa leveranser af tryckpapper för statsverkets behof, genom en särskild granskningsnämnd af sakkunnige. Huruvida leveransen af sålunda granskadt tryckpapper borde ske genom ett statens embetsverk, eller åt tryckerierna skulle öfverlemnas prof å sådant papper jemte uppgift öfver dess hållfasthetsegenskaper och sammansättning samt åt dem lemnas fritt val af leverantör, vore en fråga, hvares besvarande förutsatte, utom annat, kännedom om tidningarnas olika format m. m. och därför nu kunde lemnas å sido.

I fråga om de tryckalster, som redan blifvit till rikets offentliga bibliotek såsom arkivexemplar öfverlemnade och som visat sig vara framställda af ett underhaltigt och ovaraktigt papper, syntes meningarna vara delade. Om emellertid några åtgärder skulle kunna vidtagas för beredande af större varaktighet åt dessa tryckalster, torde de blott kunna bestå i en efterbehandling genom lämpliga vare sig mekaniskt eller kemiskt skyddande konserveringsmedel. Huruvida den af professor Cronquist föreslagna metoden, som bestode i att förse det tryckta papperet med ett öfverdrag af ett limartadt bindemedel, skulle visa sig motsvara förväntningarna, vore svårt att säga utan en förberedande, af fackmän gjord undersökning af metodens lämplighet och användbarhet.

Professor Klason har i sitt förenämnda yttrande anfört hufvudsakligen, att bibliotekens bokförråd vore, frånsedt den mekaniska slitningen vid nyttjandet, utsatta för vissa af honom närmare beskrifna förstörande krafter. Så vore fallet med åtskilliga mineralsyror, som genom förbränning af stenkol, koks eller lysgas tillfördes luften särskildt i kulturens centra, de stora städerna. Papper, vid hvars tillverkning användts trämassa, vore äfven utsatt för skada af solljuset. I fall sådant papper redan från början haft minsta möjliga hållfasthet, blefve det, om detsamma under en tid utsattes för solljuset, synnerligen sprödt. Detta hade föranledt tron, att sådant papper med tiden skulle undergå en förmultningsprocess och derigenom sönderfalla af sig sjelft. Så vore emellertid lyckligtvis ingalunda förhållandet. De nämnda förstörande krafterna angrepe papperet i kanterna, och endast i den mån dessa fölle af fortsattes förstörelsen vidare. Denna förstörelse vore alltid långsam men ginge hastigare, ju säure hållfasthet papperet hade från början. Till och med nutidens sämsta papper kunde, enligt professor Klasons öfvertygelse, vid sorgfällig vård och ej för mycken slitning

förvaras ej blott i decennier utan till och med i sekler, allt under förutsättning att vid papperets tillverkning vissa tekniska fel ej blifvit begångna, hvilket dock numera ytterst sällan skedde. Den utifrån inåt framskridande förstörelseprocessen kunde ej fortgå annorledes, än i mån de angripna delarne fölle bort, hvilket skedde vid slitning.

I afseende å den föreslagna efterbehandlingen yttrade professor Klason: Allt papper förlorade i fuktigt tillstånd större delen af sin hållfasthet. Så snart det vore fråga om stora ark, vore det därför endast papper af godt material, som med säkerhet kunde limmas utan risk af papperets förstöring. Vid all limning i ark måste, efter det papperet blifvit indränkt i limlösningen, öfverskottet häraf utpressas, hvilken pressning måste vara hård, i fall ej svåra olägenheter skulle tillstöta vid torkningen. I följd deraf häftade arken starkt vid hvarandra eller vid mellanlägget efter pressningen. Det vore icke antagligt, att sämsta pappers hållfasthet i fuktigt tillstånd vore tillräcklig att äfven vid största varsamhet förhindra bristning. Praktiskt erfarne personer, med hvilka professor Klason i denna sak meddelat sig, vore äfven af samma mening. Dertill komme att vid torkningen allt för lätt uppstode spänningar, som förorsakade dels skrynklighet och bucklor dels ock bristning. Icke vore det tänkbart, att bibliotekens folianter skulle söndertagas ark efter ark för att efter genomgången procedur åter inbindas. Frånsedt de oerhörda kostnaderna — en stor tidningsbok kostade i inbindning närmare trettio kronor, en följd af den nödiga stora hållfastheten i ryggen — skulle kanske på hvart annat ark ryggsvecken brista redan vid söndertagningen; ja erfarne bokbindare påstode till och med, att dervid hvartenda blad skulle gå sönder. Tänkte man sig åter bokens blad skola efterbehandlas, sådana de sutte i boken, kunde detta tydligen endast ske med relativt få blad i sender. Mångfaldt upprepad fuktning, pressning och torkning skulle sålunda ske med hvarje exemplar, ett förfaringssätt, som, äfven om bristningar dervid icke skedde, skulle slita boken kanske lika mycket som ett århundrades begagnande. Dertill komme att närmast ryggen, der påkänningen vore starkast, limmet ej inträngde. På gränsen mellan fuktade partier och icke fuktade blefve gifvetvis vid torkningen stora spänningar med deraf följande skrynklighet och i hög grad ökad skörhet. Det lede visserligen intet tvifvel att genom en efterlimning hållfastheten skulle i någon mån ökas, men då grundstommen, den dåliga pappersfilten, ej förbättrades, blefve ej heller elasticiteten förbättrad och vinsten således ej väsentlig. I stället för böcker, endast trasiga i kanten, finge man sådana trasiga och lappade i sitt inre. Men vid

hvarje lapp blefve större påkänning och inom kort en ny refva. Professor Klason vågade därför på intet sätt tillstyrka någon som helst efterbehandling af papperet i redan uti rikets offentliga bibliotek befintliga böcker. Det af gammalt använda sättet att omgifva en bok med en väl åtsittande pappkapsel verkade deremot skyddande ej blott för bandet utan äfven för sjelfva papperet i boken och vore särskildt för de stora tidningsfolianterna af ej ringa effektivitet.

Hvad åter beträffade åtgärder för framtiden kunde, enligt professor Klasons förmenande, endast en dylik åtgärd ifrågakomma, nemligen att biblioteksexemplaren trycktes på bättre papper af beskaffenhet, som Eders Kongl. Maj:t kunde pröfva skäligen bestämma. Denna åtgärd vore den enda af otvifvelaktig effektivitet, den kunde ske utan nämnrörda olägenheter eller svårigheter och den vore utan all fråga den billigaste.

Sedan öfverbibliotekarien vid Kongl. biblioteket samt bibliotekarierna vid universitetsbiblioteken i Upsala och Lund beredts tillfälle att yttra sig i anledning af hvad nämnda professorer anfört, hafva de i underdåniga utlåtanden förklarad sig anse den ifrågasatta efterbehandlingen af redan levererade tryckalster med ändamål att förläna papperet större hållbarhet vara opraktisk och nästan utförbar i anseende dertill att de inbundna tryckalstren, åtminstone med tillämpning af hittills kända metoder, dessförinnan måste söndertagas och arkvis behandlas — ett förfaringssätt, som, fränset högst betydlig tidsspilla och kostnad, skulle medföra skada för sjelfva tryckalstren; och hafva bibliotekarierna vid universitetsbiblioteken på grund häraf afstyrkt vidtagande af sådan efterbehandling af tryckalstren.

Jag har ansett lämpligt att införskaffa upplysningar från Norge och vissa främmande länder, huru hithörande frågor der ordnats. Enligt inkomna meddelanden saknas i Norge, Finland, Frankrike, Italien, Belgien, Nederländerna, Bayern, Österrike och Sachsen föreskrifter i detta ämne. Uti Dresden har man emellertid på senare tid i vissa fall sökt bereda större hållbarhet åt arkivalier, tryckalster och kartor genom användande af s. k. zaponimpregnering. Denna konserveringsmetod synes bestå deri, att det pappersmaterial, hvars hållbarhet behöfver förstärkas, utbreddes eller rullas i spiral och derefter neddoppas i zaponvätska, en färglös, sjelfglättande fernissa, bestående hufvudsakligen af salpetersyrad cellulosa och amylicetat, hvarefter papperet lägges på ett nät eller galler för att torka. Vid zapon-behandling af en hel bok måste man anbringa metalltrådnät eller annat dylikt mellanlägg mellan alla de impregnerade bladen, för att de vid torkningen icke skola häfta

vid hvarandra. I Österrike, hvarest det s. k. arkivrådet sysselsatt sig med denna fråga, som nu synes vara under utredning hos regeringen, uppgifves zaponförfarandet hafva i Kejsarl. och Kongl. hus-, hof- och statsarkivet försöksvis användts med ganska godt resultat. Äfven i Bayern pågå undersökningar angående användbarheten af zaponimpregnering. Der har man dock ännu ej kunnat fälla ett slutligt omdöme rörande fördelarne af denna konserveringsmetod, hvilken för öfrigt anses kunna komma till användning endast för helt viktiga handskrifter eller enskilda blad. I Preussen och Danmark finnas föreskrifter angående beskaffenheten af det tryckpapper, som användes för statens ändamål, i Danmark äfven sådana i afseende å papperet i de arkivexemplar, som från boktryckerierna lemnas till de offentliga biblioteken. I sistnämnda land lägges dervid vigten uteslutande på, att papperet är limmadt. I Storbritannien och Irland är stadgadt, att, om upplagor tryckas på olika papper, det exemplar, som lemnas till British Museum, skall vara tryckt på det bästa papperet.

Af den sålunda i ämnet gjorda utredningen synes mig framgå att, om också en efterbehandling af tryckalster för beredande af större hållbarhet åt papperet skulle kunna med fördel komma till användning i vissa fall, då det endast gäller viktiga handskrifter eller enskilda blad af ett tryckalster, någon verklig varaktighet hos de till rikets offentliga bibliotek jemlikt tryckfrihetsförordningen öfverlemnade tryckalster icke kan vinnas, utan att papperet i dessa tryckalster från början är af viss hållfasthet. Enligt hvad som meddelats mig från ett af våra större boktryckerier, har man der, då för den egentliga upplagan användts sämre papper, utan svårighet afdragit de erforderliga arkivexemplaren på annat, bättre papper. Så har ock i flera år förfarits vid tryckning af en utaf de i Stockholm utkommande större dagliga tidningarna.

För allmänt genomförande af sådan ordning till betryggande af den inhemska litteraturens varaktighet torde emellertid vara erforderligt att i § 1 mom. 11 af tryckfrihetsförordningen införes föreskrift derom, att de exemplar, som jemlikt nämnda lagrum skola af boktryckarne utan betalning aflemnas till Kongl. biblioteket och till hvardera af rikets universitet, skola vara tryckta å hållbart papper, angående hvars beskaffenhet närmare bestämmelser meddelas i lag, stiftad af Konung och Riksdag gemensamt.

Enär utarbetandet af förslag till sådan ändring i tryckfrihetsförordningen faller inom området för justitiedepartementets verksamhet, hemställer jag i underdånighet, det Eders Kongl. Maj:t täcktes besluta,

att Riksdagens skrifvelse den 13 maj 1898 angående åstadkommande af ökad varaktighet hos vissa tryckalster samt öfriga till detta ärende hörande handlingar, åtföljda af utdrag af statsrådsprotokollet för denna dag i förevarande fråga, skola för vidare behandling öfverlemnas till justitiedepartementet.»

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lemna nådigt bifall.

Ex protocollo

C. E. Blom.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 31 januari 1902

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern friherre VON OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: herr VON KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 CRUSEBJÖRN,
 ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 HAMMARSKJÖLD,
 WESTRING.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hammarskjöld anförde i underdånighet:

»Inför Eders Kongl. Maj:t anmäldes den 5 sistlidne december af chefen för ecklesiastikdepartementet Riksdagens underdåniga skrifvelse den 13 maj 1898 angående beredande af större varaktighet åt de tryckalster, som i enlighet med tryckfrihetsförordningens § 1 mom. 11 vore eller blefve till rikets offentliga bibliotek öfverlemnade. På sätt statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för förstnämnda dag utvisar, yttrade chefen för ecklesiastikdepartementet dervid, bland annat, att af den i ämnet gjorda utredningen syntes honom framgå, att någon verklig varaktighet hos ifrågavarande tryckalster icke kunde vinnas med

mindre än att papperet i desamma från början vore af viss hållfasthet, samt att det emellertid för genomförande af sådan ordning torde vara erforderligt att i § 1 mom. 11 af tryckfrihetsförordningen upptaga föreskrift derom, att de exemplar, som jemlikt nämnda lagrum skulle af boktryckarne utan betalning aflemnas till Kongl. biblioteket och hvartdera af rikets universitet, skulle vara tryckta å hållbart papper, angående hvars beskaffenhet närmare bestämmelser meddelades i lag, stiftad af Konung och Riksdag gemensamt; och hemstälde omförmälde departementschef, enär utarbetandet af förslag till sådan ändring i tryckfrihetsförordningen fölle inom området för justitiedepartementets verksamhet, att Riksdagens ifrågavarande skrifvelse jemte öfriga till ärendet hörande handlingar måtte för vidare behandling öfverlemnas till justitiedepartementet. Till denna hemställan täcktes Eders Kongl. Maj:t lemna nådigt bifall.

Lika med chefen för ecklesiastikdepartementet och i ärendet hörda sakkunnige anser äfven jag, att betryggande säkerhet för att de arkivexemplar, som hädanefter aflemnas, skola komma att erhålla nödig varaktighet, icke lämpligen står att vinna på annat sätt än genom meddelande af föreskrift, att dessa exemplar skola vara tryckta å papper af viss beskaffenhet. Att för genomförandet häraf erfordras ändring i 1 § 11 mom. tryckfrihetsförordningen är uppenbart. Det lärer emellertid icke kunna ifrågasättas att i tryckfrihetsförordningen införa närmare bestämmelser om papperets beskaffenhet, utan torde, såsom chefen för ecklesiastikdepartementet jemväl förordat, sådana bestämmelser böra meddelas i särskild lag, stiftad i den ordning § 87 regeringsformen stadgar, och i tryckfrihetsförordningen endast intagas en hänvisning till stadgandena i denna lag.

Härvid uppstår emellertid det spörsmålet, huruvida icke i sammanhang med de ifrågasatta förändringarna vissa af de föreskrifter, som nu inrymmas uti ifrågavarande moment i tryckfrihetsförordningen, borde öfverflyttas till den särskilda lagen. Sagda moment innehåller bland annat bestämmelse om den tid, inom hvilken aflemnandet af arkivexemplaren bör hafva egt rum, samt om straffpåföljden för underlåtenhet att fullgöra det stadgade aflemnandet. Det torde vara mindre lämpligt, om de närmare föreskrifterna rörande aflemnandet af ifrågavarande exemplar skulle vara fördelade mellan tryckfrihetsförordningen och den särskilda lagen, liksom ock om i tryckfrihetsförordningen skulle meddelas stadgande om straffpåföljden, medan i den särskilda lagen angäfvos vissa af de omständigheter, som äro af afgörande betydelse för frågan om straffets ådömande. På grund häraf synes åt ifrågavarande

moment i tryckfrihetsförordningen böra gifvas det innehåll, att boktryckare är pliktig att af allt, som hos honom tryckes, till Kongl. biblioteket samt till hvarterdera af rikets universitet utan betalning aflemna ett fullständigt och felfritt exemplar enligt de närmare föreskrifter och vid det ansvar, som stadgas i lag, stiftad i den ordning § 87 regeringsformen bestämmer; hvaremot i sagda lag böra intagas såväl föreskrifter om tiden för aflemnandet och om beskaffenheten af det papper, hvarå de aflemnade exemplaren skola vara tryckta, som ock påföljderna för underlåtenhet att ställa sig dessa föreskrifter till efterrättelse. Då denna lag, såsom ofvan nämnts, skulle stiftas af Konung och Riksdag gemensamt, torde några grundade betänkligheter mot den föreslagna anordningen icke kunna anföras.

En dylik anordning skulle visa sig fördelaktig äfven i det afseende, att derigenom mål rörande förseelser mot föreskrifterna om aflemnandet af arkivexemplar uppenbarligen skulle komma att tillhöra de allmänna domstolarnas handläggning. Hittills hafva sådana mål ansetts vara att hänföra till de så kallade ordningsmålen, hvilka det tillkommer chefen för justitiedepartementet att pröfva. Med nu gällande bestämmelser angående arkivexemplar har detta icke vållat någon olägenhet, då det i allmänhet endast gällt att afgöra, huruvida de föreskrifna exemplaren aflemnats inom stadgad tid, men uppenbart torde vara att, derest i dessa mål kan blifva fråga om närmare undersökning och pröfning af beskaffenheten af det papper, hvarpå exemplaren äro tryckta, målen icke vidare lämpligen kunna såsom ordningsmål behandlas.

I öfverensstämmelse med hvad jag sålunda anfört, har jag låtit upprätta förslag till ändrad lydelse af 1 § 11:o tryckfrihetsförordningen.»

Efter uppläsande af berörda förslag hemställde departementschefen, att Kongl. Maj:t täcktes, med godkännande af förslaget, framlägga det samma till Riksdagens antagande.

Med bifall till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen förordna, att det anmälda förslaget skulle till Riksdagens pröfning i grundlagsenlig ordning framläggas medelst nådig proposition, af den lydelse bilagan litt. A vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

Aug. von Hartmansdorff.